

– Gal Jūs dar norite, kad aš atsakyčiau į klausimą, kodėl du tūkstančiai pirmųjų metų pabaigoje „mesendžeriu“ susirašinėjau erotinėmis temomis? Su rašytoju iš Maltos, – ekrane paklausė Mama Nora.

– Taip. Kodėl? – paklausė žurnalistė ekrane.

Miki pagarsino televizorių, nes to gestų kalba pareikalavo Senelė Amigorena, ir pasipiktinusi pasakė:

– Kodėl-kodėl? Kodėl-kodėl? Kodėl žurnalistai neturi kitų klausimų? Tik tą „Kodėl“. Ką norėjai, tą ir darei tais du tūkstančiai pirmaisiais metais. Tu dabar ką, turi prieš visą tautą atsiklaupusi ant kelių su ašaromis akyse atsiprašyti? O po to gal dar eiti bučiuoti vėliavos? Tu juk ne prezidentė, – pyko ir piktinosi Miki.

Miki dar turėjo jėgų piktintis, bet niekas nebeturėjo jėgų klausytis, visus domino pokalbis ekrane.

– Tu tikrai du tūkstančiai pirmaisiais metais kalbėjaisi „mesendžeriu“ erotinėmis temomis su rašytoju iš Maltos? – paklausė Miki.

– Jis visiškai neturėjo nei humoro jausmo, nei analitinio mąstymo, – atsakė Mama Nora. – Tai ir nebuvo apie ką daugiau kalbėtis.

– O ką, du tūkstančiai pirmi metai buvo kuom nors ypatingi? – paklausė Senelė Amigorena.

– Tik tuo, kad jie buvo seniai, – pasakė Mama Nora.

– Televizoriuje tu atrodai geriau, – pasakė Senelė Amigorena ir paaiškino: – Storesnė.

Senelė Amigorena sėdi prieš televizorių pasipuošusi jaunystėje našlaitėmis siuvinėtu violetiniu megztuku.

Ji taip išsipusčiusi, tarsi sėdėtų ne šiapus, o anapus ekrano.

Bet jai negalima šito sakyti.

Senelei Amigorenai jau aštuoniasdešimt metų ir ji labai nemėgsta žodžio „anapus“.

Užtat jai labai patinka žodis „išgrūdo“.

Dabar ji sėdi priešais televizorių su savo reprezentatyviniu kostiumu. Ne tokiomis iškilmingomis akimirkomis Senelei Amigorenai patinka ir čigonų stilius.

– „Chanel“? – paklausė Senelė Amigorena, rodydama į Mamos Noros juodą megztuką ekrane.

– Beveik, – atsakė Mama Nora.

– Beveik „Chanel“? – paklausė Senelė Amigorena.

Labai gerai, kai namie yra bent vienas toks ypatingas vardas.

To visai užtenka, kad visi kiti tuose namuose būtų pavadinti kaip nors paprasčiau.

Ilgai čia visi galvojo, kad „Amigorena“ reiškia – visų draugė, bet vėliau, pasidomėjęs ispaniškų žodžių žodynu, paaiškėjo, kad *amigoreno* ispaniškai reiškia *draugas-vyriškos giminės šiaurės elnias*.

Tai paslaptis, kuri niekada netaps tokia vieša, kad Senelė Amigorena apie ją sužinotų.

– Tai išgrūdo? – pasakė Senelė Amigorena, nususukdama nuo televizoriaus ir pasisukdama į ką tik pro duris įėjusią Šašą.

– ...

– Išgrūdo? – paklausė Senelė Amigorena ir suokalbiškai mirktelėjo. Bet tuoj pat buvo nutildyta ir atsukta veidu į televizorių.

Kartą Šaša garsiai pasakė, kad „Amigorena“ – greičiausiai iberiškas vardas.

– Yra tokia kalba? – paklausė Miki.

– Buvo tokia teritorija, kur tokie vardai atsirasdavo, – pasakė Šaša.

– Kodėl tu visą laiką nori mane apšmeižti? *Gatos** – pasakė Senelė Amigorena ir apsiverkė.

Senelė Amigorena gimė Argentinoje.

Jos tėvai ten emigravo per Pirmąjį pasaulinį karą, o po to grįžo.

Su ja ant rankų.

Ir labai kvailai padarė.

Iš Argentinos laikų Senelė Amigorena prisimena tik keletą ispaniškų žodžių, bet sako juos tik kaip keiksmazodžius.

Kalbėti apie Argentiną Senelė Amigorena nemėgsta.

Nuo to ją tik pradeda slėgti.

Tėvų kaltė.

– Klausyk, o kodėl tarp jūsų viskas nutrūko? – per reklamę pauzė įdėmiai stebėdama Mamą Norą paklausė Miki.

– Tarp ko – tarp mūsų? – paklausė Mama Nora.

* Katės. (Isp.)

Abejotina, ar Senelė Amigorena kada nors skaitė Ibseną. Ji tą Norą kur nors nusižiūrėjo arba nusiklausė.

- Tarp tavęs ir rašytojo iš Maltos, – pasakė Miki.
- Rašytojo Išmaltos? – paklausė Senelė Amigorena.
- Iš Maltos, – pasakė Mama Nora.
- Gali man nekartoti, aš labai gerai girdžiu ir dar viską suprantu, – pasakė Senelė Amigorena. – Aš labai protinga.
- Mes prasilenkėm, – pasakė Mama Nora.
- Kur? – paklausė Miki.
- Mintyse, – pasakė Mama Nora.
- Kokiose, – paklausė Miki. – Mintyse?
- Na, aš norėjau pabėgti į salą.
- O jis?
- O jis norėjo pabėgti iš salos, – atsakė Mama Nora.
- Pa... bėgti? – labai susidomėjusi paklausė Senelė Amigorena.

Bet į jos klausimą niekas nesureagavo.

- Tai kai viską išsiaiškinote – išsiskyrėte? – paklausė Miki.
- Ne iš karto, – atsakė Mama Nora. – Aš dar nusiunčiau jam du kalėdinius atvirukus.
- Labai geras darbas, – pasakė Senelė Amigorena.

– O kodėl jūs pradėjote rašyti ir erotinėmis temomis? – paklausė žurnalistė ekrane.

– Tiesiog priešais mano namų langus atidarė tokio pobūdžio prekių parduotuvę, – atsakė ekrane Mama Nora.

– Ir kaip?

– Kas kaip?

Žurnalistė sutriko:

– *Kiek įtakos Jūsų kūrybai turėjo Markizas De Sadas? – po pauzės, per kurią girdėjosi šnarantys popieriaus lapai, paklausė žurnalistė.*

Ir iškart po klausimo jai kažkas atsitiko po megzttuku ir ji pradėjo kažką įtartinau taisyti.

Operatorius pabandė pakeisti bendrą studijos planą priartintu Mamos Noros veidu.

– Užsikimšk aosis, – Senelei Amigorenai pasakė Miki. – Nors šiuo atveju geriausia būtų ir užsimerkti.

– Tikrai, užsikimšk aosis, – pasakė Mama Nora.

– Kuom užsikimšti? – paklausė Senelė Amigorena.

Jai vienintelei šeimoje patinka sakyti „kuom“.

– Tai jau visai nebėra kuo? – paklausė Mama Nora.

– *O Mazochas turėjo įtakos? – Mamos Noros paklausė žurnalistė ekrane.*

– *O Mazochas nė kiek, – atsakė Mama Nora.*

– Tik pakenkė, – pasakė Šaša.

Šašą namie vadina Šaša nuo tada, kai gimė Miki.

Tiksliu būtų pasakyti: nuo tada, kai Miki išmoko kalbėti.

Miki labai ilgą laiką buvo per sunkūs žodžiai iš „S“ raidės: tokie kaip „saulė“, „struktūralizmas“ ir „subordinacija“.

Todėl visa šeima, palaikydama Miki, prie to negalėjimo prisijungė ir pradėjo vadinti Sašą Šaša.

Ir net po to, kai Miki išmoko taisyklingai ištarti žodžius „suspenduota standartizacija“, niekas nepasikeitė.

Reprezentatyviniu vardu – Aleksandra – Šašos niekas niekur nevadina.

Tarp jos ir Miki – šešerių metų skirtumas.

Kartais jis jaučiasi, o kartais ne.

Viskas priklauso nuo to, kokioje pozicijoje tam tikru momentu nori būti Miki.

Jų hierarchiją ir anachronistinę Šašos pirmumo teisę šeimoje žymi tik vienas skirtumas: Šaša Senelei Amigorenai sako „tu“, o Miki dėl nežinomų priežasčių turi sakyti „Jūs“.

Bet Miki net į galvą neateina, kad galėtų būti kitaip.

– O kodėl tu norėjai pabėgti į Malta? – paklausė Senelė Amigorena, per reklaminę pauzę paimdama Mamą Norą už rankos.

– Neprisimenu, – atsakė Mama Nora.

– Nuo manęs?

– Ne, ne nuo tavęs.

– O nuo ko?

– Nuo gyvenimo bendrąja to žodžio prasme, – pasakė Mama Nora.

– Bet aš juk ir esu tavo gyvenimas, – pasakė Senelė Amigorena.

– Dalinai.

– Tik dalinai? – pasipiktino Senelė Amigorena, paleido Mamos Noros ranką ir nepatenkinta pradėjo nagu krapštyti laką nuo kavos ir cigarečių staliuko.

– Didžiąja dalimi, – pasakė Mama Nora.

– Tu norėjai ten pabėgti ir numirti? – paklausė Senelė Amigorena ir pati išsigando savo žodžių.

– Ne, – pasakė Mama Nora. – Numirti Maltoje aš norėjau mažiausiai.

– O ko tu norėjai daugiausiai? – paklausė Senelė Amigorena.

– Susipažinti su Viduržemio jūros baseino meilės tradicijomis, – pasakė Šaša. – Ir kad tuo momentu tu šalia nerūkytum.

Iš Mamos Noros šeima nori tik vieno: to, ko laukiama ir tikimasi iš visų mamų.

Atsakomybės.

Mama Nora tai žino, bet vis tiek visą laiką žiūri „Travel“.

Ir kalba.

Kad norėtų išvykti gyventi kad ir į... Mauritaniją.

– Gal vis dėlto į Mauricijų? – pajutusi Mamos Noros klaidą klausia Šaša.

Protingi vaikai juk nenori, kad jų mamos visam gyvenimui smigtų į Afrikos smėlį.

– Ir į Mauricijų, – sutinka važiuoti Mama Nora.

Senelei Amigorenai dažniausiai nelieka nieko kito, kaip tik iš karto, nedelsiant pradėti pasakoti apie savo bėdas ir planus.

O tie Senelės Amigorenos planai dar baisesni už bėdas.

Bet tik taip įmanoma bent trumpam permušti Mamos Noros svajones.

Miki sako: Mamai Norai kur nors važiuoti jau seniai vėlu.

– Ne tas amžius.

Šeimos santykiai – tai nuolatinis buvimas su tais pačiais žmonėmis.

Buvimas, kurio dažniausiai negali ištvirti, bet jeigu ką nors mėgini pakeisti, prasideda sąmyšis, pereinantis į nedelikatų puolimą.

– *Jūs tikite į Dievą?* – paklausė žurnalistė ekrane.

– *Ne*, – atsakė Mama Nora.

– *Jūs rūkote?* – paklausė žurnalistė.

– *Ne*, – atsakė Mama Nora.

Vieną iš dviejų kartų Mama Nora pamelavo.

Į klausimą – *Jūs rūkote?* – ji turėjo atsakyti: *jau nebe*.

Senelai Amigorenai nepatiko abu Mamos Noros atsakymai.

Nes pati Senelė Amigorena rūko, o vaikystėje buvo protestantė.

Įdomu, kaip ji tai supranta.

– O kodėl tu norėjai pabėgti į Malta? – paklausė Miki.

– Tuo metu žurnalistai buvo prikibę dėl vienos nemalonoios istorijos, – atsakė Mama Nora. – Ir aš labai norėjau kur nors išvažiuoti.

– Meilės istorijos? – paklausė Miki.

– Nu kokia ten meilė, – pasakė Senelė Amigorena.

– Ne meilė? – paklausė Miki.

– Ne.

– O kas?

– Aiškinimasis, – pasakė Senelė Amigorena.

– Aiškinimasis? – paklausė Miki.

– Taip, – atsakė Senelė Amigorena. – Labai tikslus apibūdinimas.

– Ir kas aiškinosi? – paklausė Miki.

- Dvi rašytojos ir du rašytojai, – atsakė Senelė Amigorena.
- Ir? – paklausė Miki.
- Taip aiškinosi, taip aiškinosi, – pasakė Senelė Amigorena. – Net laikraščiai rašė.
- Dėl rašymo? – paklausė Miki.
- Kas dėl rašymo? – paklausė Senelė Amigorena.
- Aiškinosi.
- Nu dėl kokio rašymo??? – įpyko Senelė Amigorena. – Aš juk aiškiai sakau: dvi rašytojos ir du rašytojai aiškinosi santykius.
- Ir kas buvo tie du rašytojai? – paklausė Miki.
- Vienas – Šašos tėvas, – pasakė Mama Nora, nuleisdama akis. – Kitas – tavo.
- O ta kita rašytoja? – paklausė Miki.
- A... Kažkokia pamišėlė, – pasakė Senelė Amigorena.
- Ji buvo ne rašytoja, – pasakė Mama Nora.
- O kas? – paklausė Senelė Amigorena.
- Poetė, – pasakė Mama Nora.
- Tuo labiau, – pasakė Senelė Amigorena.
- O jūs ką, irgi... – bandė paklausti Miki.
- Ką – irgi? – paklausė Senelė Amigorena.
- ...visoje toje istorijoje dalyvavote? – paklausė Miki.
- Ne, – pasakė Senelė Amigorena. – Manęs ta istorija visiškai nedomino.
- Tavęs tai visiškai nedomino, bet tu... – pradėjo Mama Nora.
- Nešmeižk!!!!!!!!! – suriko Senelė Amigorena.
- ...tu vis tiek pririnkai pilną batų dėžę iškarpu iš laikraščių, – pasakė Mama Nora.
- ...

– Ir iki šiol, praėjus penkiolikai metų, neleidi išmesti, – pasakė Mama Nora.

– Pagalvoju, kad gali prisireikti, – ramiai pasakė Senele Amigorena.

– ...

– Ateityje, – pasakė Senele Amigorena

– Kam? – paklausė Šaša. – Šantažui?

– Istorijai, – pasakė Senele Amigorena.

– Kiekviena šeima turi blogų atsiminimų, – pasakė Mama Nora.

Bet ne visoms pasiseka prisidengti tokia labai guodžiančia citata iš „krikštatevio“.

Namuose – Europa, o apačioje – Kinija.

Senamiestis prieš penkiolika metų priėmė Chinatowną.

Taip, tarsi visą savo gyvenimą būtų jo laukęs.

Nors senamiestis – nebe tas.

Be vidinio senumo.

Visiems juk reikia patogumų.

Vonios.

Žiūrint pro svetainės langą galima pamatyti, kaip pasivaikščioti išeina Kinijos ambasados darbuotojas su žmona.

Pamažu statydami pėdutes ir lengvai linguodami.

Jos juoda blizganti boloninė striukė su gremėzdiškėmis rožėmis kasdien ta pati, bet džiugina ne mažiau.

Ji panaši į rusiškus juodus metalinius gėlėtuosius padėklus.

Bet nespecialistas negalėtų pasakyti, kas iš ko visą tą estetiką nudžiovė.

Namuose – Europa, o apačioje kuriasi Chinatownas.

Bet ne per greitai, ir tai irgi džiugina.

– Šiaip Malta ne pati geriausia vieta pabėgti, – pasakė Šaša, žiūrėdama pro langą. – Per daug žmonių viename kvadratiniam kilometre ir per daug arti civilizacija.

Jų gatvė dabar kaip kiniškas podiumas.

Kinijos ambasados darbuotojas su žmona dingo ir vietoje jų pasirodė Kinijos gražuolė.

Iš tokio atstumo nesimato, ar labai graži, tik matosi, kad Kinijos.

Bet grožį galima ir numanyti.

Iš moters elgesio.

Jei moteris eina gatve taip, tarsi į ją visi žiūri, šiek tiek manieringai ir koketišškai, ji – visiškai užtikrinta, kad žiūrėti yra į ką.

– O kodėl tu nepabėgai į kokią kitą salą? – paklausė Miki.

– Nebuvo tuo metu jokios kitos salos, – atsakė Mama Nora.

– Kur? Žemėlapyje? – paklausė Miki. – Žemėlapyje nebuvo kitų salų?

– Ne žemėlapyje, – pasakė Šaša. – Horizonte.

Gyvenant tokioje vietoje būtų galima namie žaisti žaidimą: „Kas eina gatve? Kinas ar nekinas?“

Iš pinigų.

Apačioje trys kinai apžiūrinėja kaštoną.

Medį.

Grozisi.

Nė vienas europietis nemoka taip grožėtis vienu atskiru kaštonu, o kinai tai daro grupėmis.

– O tu niekada negalvojai kur nors pabėgti? – paklausė Senelė Amigorena.

– Gal ir galvojau, – pasakė Šaša.

– Tai kodėl nepabėgai?

– Šiaip jau... pabėgau, – pasakė Šaša. – Daug kartų.

– Tai kodėl aš tave kas dieną matau? – paklausė Senelė Amigorena.

– Aš pabėgau mintyse, – pasakė Šaša.

– O tu negalvojai kur nors pabėgti? – paklausė Senelė Amigorena.

– Galvojau, – pasakė Miki.

– Tai kodėl nepabėgai?

– Neturėjau už ką.

– Negalvojai ko nors pavogti? – paklausė Senelė Amigorena ir pati suserimo dėl savo klausimo.

Po to net susiraukė ir sukaleno dantimis, kad klausimas neskambėtų kaip pasiūlymas.

Pro langus kinai nustojo eiti ir pasidarė net šiek tiek nuobodu.

– O kai turėsi už ką pabėgti, pabėgsi? – paklausė Senelė Amigorena.

Miki neatsakė.

Vaizdas kinų podiume vėl pagerėjo.
Pasirodė kinų banditas.
Juokingas banditas.
Kaip iš kinų filmo. Rankos kišenėse.
Eina linguodamas.
Atrodo kaip gatvės plėšikas.
Labai gerai atrodo.
Europoje... Europoje gatvės plėšikai stengiasi atrodyti kaip ne plėšikai, ir tai jiems tik padeda plėšti.
O tie, kas atrodo kaip plėšikai, išeina į gatvę tik naktį.
O šitas banditas – tiesiog šviečia blogiu visuotinio dienos gėrio kontekste.
Šaša aiškina: kinams turbūt didelę įtaką turi Pekino opera.
Ir jos kopijos.
Provincialios.
Ten jei personažas yra blogas, tai ir atrodo blogas, o jeigu labai blogas, tai ir atrodo kaip labai blogas.
Ką jis sau galvoja? Į jį ir taip visi žiūri.

– O jis buvo gražus? – paklausė Miki.
– Kas? – paklausė Mama Nora, Šaša ir Senelė Amigorena vienu metu.
– Tas rašytojas iš Maltos.
– Turbūt, – pasakė Mama Nora. – Vaikystėje jis net pozavo religinei skulptūrai. Ir ta skulptūra vis dar stovi jo gimtojo miesto katedroje.
– Tu pažinėjai jį vaikystėje? – paklausė Senelė Amigorena.
– Ne, vaikystėje nepažinojau, – pasakė Mama Nora.
– O ką ta skulptūra vaizdavo? – paklausė Miki.

– Moterį, laikančią drobule, į kurią Kristus nusivalė veidą lipdamas į Golgotą, ir dar vieną moterį bei berniuką, kurio modeliu vaikystėje buvo tas rašytojas iš Maltos, – pasakė Mama Nora.

– O ką vaizdavo ta kita moteris ir tas berniukas? – paklausė Miki.

– Aš nežinau, aš juk ne religinių siužetų specialistė, – pasakė Mama Nora.

– Tu nereliginių siužetų specialistė? – paklausė Senele Amigorena.

– Būtent, – pasakė Šaša.

Reklaminė pauzė baigėsi ir Miki pagarsino televizorių:

– Jums atrodo: kad kai tau beveik šešiasdešimt, jau vėlu pradėti rašyti lengvai erotinius romanus? – perimdama profesionalios klausinėtojos vaidmenį paklausė Mama Nora.

– Anksčiau juk Jūs rašėte tik mažiesiems skaitytojams, – kiek abejodama pasakė žurnalistė.

– Mažieji skaitytojai vieną dieną užauga, – paaiškino Mama Nora.

– Namie tu kalbi visai ką kita, – pasakė Miki.

Tikrasis jos vardas – Nika. Bet tai – tik vardas dokumentuose.

Niekas jo namuose niekada nesakė.

– Jūs specialiai mane taip vadinat, – dažnai sako Miki.

– Kodėl specialiai? – klausia jos jos šeima.

– Jūs visos norit pabrėžti, kad aš čia neturiu jokio statuso, – sako Miki. – Kaip kokia pelė.

– O kodėl tu pradėjai rašyti erotinėmis temomis? – paklausė Senelė Amigorena, kai interviu su Mama Nora pasibaigė.

– Todėl, kad, – pasakė Šaša.

– Nesupratau, – pasakė Senelė Amigorena.

– Todėl, kad erotika ją domino labiau nei vaikai, – pasakė Šaša. – Ir nuo vaikų ji norėjo kuo greičiau...

– Aš irgi taip manau, – sutiko Senelė Amigorena. – Nemylė ji tų vaikų.

Tikroji priežastis glūdėjo kitur.

Mama Nora su visa šeima ilgą laiką gyveno valstybėje, kur galiojo nerašytas draudimas apie erotiką net užsiminti.

Tas nerašytas draudimas tęsėsi penkiasdešimt metų.

O po to, staiga, pasikeitė politinė situacija ir rašyti erotinėmis temomis tarsi leido.

Visiems.

Ir mažai kas atsilaukė.

Prasidėjus erotinės literatūros proveržiui daugelis rašytojų suprato: vaikai gali palaukti, o proveržis – ne.

Taigi.

Mama Nora buvo ne vienintelė, ir ne išimtis.

Jos išskirtinumas galėjo būti tik toks: ji priklausė nedidelei dvidešimties rašytojų grupei, kurie to reikalo ėmėsi įpusėję šeštą dešimtį.

– Parodysit man tą Mazochą, – pasakė Senelė Amigorena, kai aistros dėl erotikos aprimo.

– Kokį Mazochą???? – paklausė Mama Nora.

– Tą, kuris pakenkė, – paaiškino Senelė Amigorena.

Vieną dieną žmogaus gyvenime galiausiai prasideda toks periodas, kai jį pradeda dominti visi ir visa, kas kenkia arba gali pakenkti.

Senelė Amigorena užsirūkė, apmąstydamą šią mintį savo žodžiais.

– Taip daugiau nebegali tęstis, – pasakė Mama Nora.

* * *

Meno žinovų komisija įsitikinusi: pasaulyje yra tik vienas arklys.

Mongolų.

O senovės kinai buvo matę ir daugiau arklių.

Jau prieš šešis šimtus metų Sungų dinastijos arklių tapybos meistras – kinai tokių turėjo ne vieną – Li Gonglinas nupaišė penkis arklių paveikslus.

„Nupaišė“ būtų tikslesnis žodis nei „nutapė“, nes tai labiau priminė kaligrafinius eskizus nei tapybą.

Nemoka kinai tapyti.

Nors ir mėgsta paveikslėlius ryškiai paspalvinti.

Paveiksluose arkliai nebuvo palikti patys sau.

Juos ten prilaikė arklininkai.

Taigi kiekviename iš penkių Li Gonglino piešinių stovėjo po arklį ir po arklininką.

Ir nors įdėmus žiūrovas galėjo pastebėti: arklių veislės skirtingos, jie atrodė tarsi vienas.